

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR ADB „GJENSIDIGE“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-06-01 Nr. 429-203
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir ADB „Gjensidige“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2022 m. kovo 10 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu susidūrė pareiškėjo valdomas automobilis „Mercedes benz S320CDI“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), (toliau – automobilis) ir kito asmens valdomas automobilis „BMW 525D“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), (toliau – įvykis). Eismo įvykio dalyviai užpildė Eismo įvykio deklaraciją, joje atsakomybę už eismo įvykio metu padarytą žalą savo parašu patvirtino automobilio BMW vairuotoja.

Tą pačią dieną pareiškėjas apie įvykį informavo automobilio BMW valdytojų civilinę atsakomybę transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apdraudusį draudiką, todėl draudikas pradėjo žalos bylos Nr. (*duomenys neskelbiami*) administravimą.

Pranešime apie įvykį pareiškėjas nurodė, kad transporto priemonę remontuos remonto įmonėje, todėl registruojant įvykį dėl transporto priemonės apžiūros ir remonto pareiškėjui buvo rekomenduota kreiptis į remonto įmonę UAB „Visoda Auto“.

Atlikęs automobilio rinkos vertės vertinimą ir remdamasis pareiškėjo pateikta UAB „Visoda Auto“ remonto darbų sąmata (remonto darbų kaina 7 486,68 Eur su PVM) bei apskaičiuota automobilio rinkos vertė prieš įvykį (draudiko nustatyta rinkos vertė 6 900 Eur), draudikas nustatė, kad automobilio remonto išlaidos viršija 75 proc. automobilio rinkos vertės, todėl remontas, remiantis Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 122, (toliau – Taisyklės) 14 punktu, nėra tikslingas. Atsižvelgdamas į tai, draudikas 2022 m. kovo 23 d. informavo remonto įmonę, kad automobilio remontas yra netikslingas.

2022 m. kovo 25 d. draudikas portale www.evgauto.lt atliko apklausą (surengė aukcioną) ir nustatė, kad automobilio liekanų vertė yra 3 060 Eur su PVM. Draudikas nurodė, kad transporto priemonės likutinė vertė buvo nustatyta apklausiant aukciono dalyvius (vertinamos apgadintos transporto priemonės potencialius pirkėjus) ir taikant maksimalios pasiūlytos kainos principą.

2022 m. kovo 25 d. draudikas informavo pareiškėją, kad automobilio remontas yra ekonomiškai netikslingas, automobilis laikomas sunaikintu, nustatyta automobilio rinkos vertė yra 6 900 Eur, o automobilio likutinė vertė sudaro 3 060 Eur. Atsižvelgdamas į šiuos duomenis, draudikas pareiškėjui nurodė, kad draudimo išmoka, atlyginanti automobilio sunaikinimo išlaidas, yra 3 840 Eur (6 900 Eur – 3 060 Eur). Draudikas taip pat pažymėjo, kad pasiūlymas realizuoti automobilio liekanas už 3 060 Eur galioja 15 kalendorinių dienų skaičiuojant nuo 2022 m. kovo 25 d., todėl paprašė pareiškėjo pranešti draudikui, jeigu pareiškėjas pageidauja realizuoti liekanas už nurodytą sumą.

2022 m. kovo 28 d. įvertinęs pateiktus duomenis, pareiškėjas kreipėsi į draudiką ir nurodė, kad apskaičiuotas draudimo išmokos dydis yra neadekvatus ir nelogiškas. Pareiškėjas pažymėjo, kad draudikas privalo pareiškėją atkurti į iki įvykio buvusią padėtį arba pareiškėjo automobilį pakeisti analogišku, tačiau, pareiškėjo nuomone, draudiko pateiktas skaičiavimas visiškai neatitinka tokių nuostatų.

Gavęs pareiškėjo pateiktus argumentus, draudikas tą pačią dieną kreipėsi į

nepriklausomų vertintojų įmonę UAB „Autosigma“ ir apie tai informavo pareiškėją. 2022 m. kovo 31 d. draudikas gavo nepriklausomų vertintojų įmonės UAB „Autosigma“ sudarytą turto vertinimo išvadą Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – Vertinimo ataskaita), joje nustatyta, kad transporto priemonės rinkos vertė prieš apgadšinimą buvo 7 050 Eur su PVM. Atsižvelgdamas į tai, draudikas perskaičiavo apskaičiuotą draudimo išmoką ir 2022 m. balandžio 1 d. pareiškėjui išmokėjo 3 990 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl automobilio sugadinimo padarytą žalą (7 050 Eur – 3 060 Eur).

Pareiškėjas nesutiko su perskaičiuotos ir išmokėtos draudimo išmokos dydžiu, todėl 2022 m. balandžio 4 d. draudikui pateikė pretenziją, kurioje nurodė, kad draudikas neteisingai ir nepagrįstai nustatė jo automobilio vidutinę rinkos kainą. Pareiškėjas pažymėjo, kad Vertinimo ataskaitoje pateiktų automobilių skelbimai skiriasi nuo jo automobilio. Taip pat pareiškėjas nurodė, kad į draudimo išmokos sumą nebuvo įtrauktos tokios išlaidos kaip nuvykimo iki automobilio apžiūros vietos, automobilių patikros autoservise, automobilių salono valymo ir atnaujinimo, automobilio pristatymo į Klaipėdą ir pan. išlaidos.

Įvertinęs pareiškėjo pretenzijoje pateiktus argumentus, draudikas kreipėsi į Vertinimo ataskaitą parengusį nepriklausomą turto vertinimo ekspertą dėl automobilio rinkos vertės nustatymo aplinkybių. Gautame nepriklausomo turto vertintojo atsakyme teigiama, kad Vertinimo ataskaita yra sudaryta vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, o pareiškėjo nurodyti argumentai neturi svarios įtakos vertinamo 17 metų senumo automobilio bazinei vertei nustatyti. Atsižvelgdamas į gautus papildomus duomenis, draudikas 2022 m. balandžio 19 d. pareiškėjui pateikė atsakymą į pretenziją, kurioje nurodė, kad priėmė sprendimą neperskaičiuoti pareiškėjui išmokėtos draudimo išmokos. Pareiškėjas su tokiu draudiko atsakymu nesutiko, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėjas prašo, kad draudikas perskaičiuotų draudimo išmoką, atlyginančią eismo įvykio metu automobiliui padarytą žalą. Pareiškėjas nurodo, kad draudikas priėmė sprendimą neatkurti automobilio iki įvykio buvusią padėtį, o už jį skirti kompensaciją, tačiau pareiškėjas su apskaičiuota draudimo išmoka nesutinka, nes ji nepadengia visų išlaidų, kad pareiškėjas galėtų pakeisti sugadintą turtą analogišku kitu.

Pareiškėjo teigimu, automobilis buvo pirktas 2021 m. rugpjūčio 13 d. už 8 700 Eur, nes rinkoje nebuvo didelės pasiūlos pakeičiamos komplektacijos ir labai tvarkingos būklės automobilių arba jų kaina buvo per didelė. Pareiškėjas nurodo, kad įsigytą automobilį patobulino, už trūkumų šalinimo darbus sumokėjo 830 Eur. Automobilis buvo užregistruotas, atlikta jo techninė apžiūra, taigi, automobilio techninė būklė buvo ideali. Pareiškėjas paaiškino, kad jo pagrindiniai reikalavimai kitam automobiliui yra tai, kad būtų analogiškas modelis ir galingumas, rida iki 300 000 km, techniškai tvarkingas, be jokių defektų ir trūkumų, automobilio spalva juoda, šviesus salonas, visos sėdynės šildomos, o priekinės ventiliuojamos, stoglangis, garso aparatūra ir atitinkamo dydžio ratlankiai. Pareiškėjo nuomone, draudikas pateikė informaciją apie automobilius, kurie turėjo trūkumų, susijusių tiek su skelbimuose nurodytų automobilių galia, tiek su automobilių interjeru ir eksterjeru, važiuokle ir kt.

Pareiškėjo teigimu, kad pareiškėjas galėtų nusipirkti kitą automobilį, draudikas turėtų apmokėti nuvykimo iki automobilio apžiūros vietos, automobilio patikros autoserviso, salono valymo ir atnaujinimo, automobilio pristatymo į Klaipėdą, įsigyto automobilio registracijos ir techninės apžiūros bei sugadinto automobilio išregistravimo ir utilizavimo išlaidas. Be to, pareiškėjas reikalauja, kad draudikas patvirtintų tolimesnes pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, kol pareiškėjui bus pateiktas analogiškas automobilis.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodo nesutinkąs su pareiškėjo reikalavimais ir prašo juos atmesti. Draudikas nurodo, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, privalo vadovautis teisės aktų nuostatomis. Draudikas paaiškino, kad, pagal Vertinimo ataskaitą, pareiškėjo automobilio rinkos vertė prieš įvykį buvo 7 050 Eur su PVM. Draudiko teigimu, pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų, kad automobilio rinkos vertė būtų buvusi didesnė už nustatytą apgadintos transporto priemonės likutinę vertę (3 060 Eur su PVM). Be to, nepriklausomas turto vertintojas nustatė, kad automobilio remonto išlaidos sudarytų 6 643,53 Eur su PVM, todėl manytina, kad automobilio remonto kaina sudaro 94 proc. automobilio rinkos vertės ir pagal Taisyklių 14 punktą jis yra laikytinas sunaikintu. Draudikas nurodo, kad būtent dėl šios priežasties priėmė sprendimą, kad pareiškėjo patirtą žalą sudaro automobilio rinkos vertės iki įvykio ir automobilio likutinės vertės skirtumas. Draudikas akcentuoja, kad, atsižvelgdamas į tai, išmokėjo 3 990 Eur dydžio draudimo išmoką, ji visiškai atlygino pareiškėjo patirtą žalą. Draudikas pažymi, kad teisės aktai neįpareigoja jo pateikti pareiškėjui analogišką

automobilį arba sunaikintu laikomą automobilį atkurti į iki jo pirminės būklės buvusią padėtį, tačiau įpareigoja kompensuoti sumą, kuri yra lygi rinkos vertės ir likutinės vertės skirtumui.

Draudikas nurodo ir tai, kad pareiškėjo prašomos kompensuoti nuvykimo iki automobilio apžiūros vietos bei patikros autoservise išlaidos nėra būtinos, nes informacijos apie parduodamus automobilius pakanka pateiktuose skelbimuose. Draudiko nuomone, pareiškėjas nepateikė jokių faktinių duomenų, kurie patvirtintų, kad, norint tinkamai įvertinti automobilius, būtina atlikti jų apžiūrą ir kad naudojantis ryšio priemonėmis nėra galimybės gauti tikslią informaciją apie parduodamų automobilių būklę, techninius parametrus, išorinės apžiūros duomenis ir pan. Be to, teisės aktai neįpareigoja draudiko pateikti pareiškėjui analogišką automobilį ar sunaikintu laikomą automobilį suremontuoti, todėl draudikas teigia neprivalantis atlyginti pareiškėjo pasirinkto automobilio pažeidimų ar gedimų šalinimo, naujo automobilio valymo bei kitų panašių išlaidų. Galiausiai, draudiko teigimu, pareiškėjo prašomos atlyginti sunaikinto automobilio išregistravimo ir utilizavimo išlaidos negali būti laikomos būtinomis, priverstinėmis ar protingomis, nes automobilio liekanos gali būti realizuojamos jas parduodant ir minėtų išlaidų pareiškėjas nepatirtų. Taip pat, draudiko nuomone, net jei automobilis ir utilizuojamas, tai utilizavimo įmonės paprastai pačios superka automobilius ir sutvarko išregistravimo dokumentus. Dėl šios priežasties, draudiko teigimu, tokios išlaidos praktiškai yra neįmanomos.

Draudikas atsiliepiame į pareiškėjo kreipimąsi teigia ir tai, kad draudimo išmoka pareiškėjui buvo išmokėta 2022 m. balandžio 1 d., o draudikas išlaidas už naudojimąsi pakaitiniu automobiliu iki 2022 m. balandžio 24 d. atlygino nuomos bendrovei UAB „Admita“. Draudikas nurodo, kad jam nėra žinoma, ar pareiškėjas pardavė automobilio liekanas ir, jeigu pardavė, už kokią kainą, tačiau jis turėjo realią galimybę realizuoti automobilio liekanas už 3060 Eur iki 2022 m. balandžio 8 d. Dėl šios priežasties draudikas mano, kad išlaidos už naudojimąsi pakaitiniu automobiliu po 2022 m. balandžio 25 d. negali būti vertinamos kaip būtinosios, todėl draudikas neturi pagrindo jų atlyginti.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus duomenis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo pagrįstumo. Svarbu pažymėti, kad pareiškėjas neginčija draudiko apskaičiuotos automobilio likutinės vertės ir jos nustatymo būdo, todėl plačiau šis klausimas sprendime nebus analizuojamas.

Dėl draudimo išmokos dydžio

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Taisyklių ir kt.) nuostatomis.

TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka.

Šiuo atveju tarp šalių nėra ginčo, kad įvyko draudžiamasis įvykis, tačiau pareiškėjas teigia, kad draudikas privalo pareiškėjo sugadintą automobilį atkurti į iki įvykio buvusią padėtį arba išmokėti draudimo išmoką, kad pareiškėjas galėtų įsigyti kitą analogišką automobilį. Pareiškėjas iš esmės nesutinka su draudiko pateiktais automobilių skelbimais, kurių pagrindu buvo nustatyta pareiškėjo automobilio vidutinė rinkos kaina. Pareiškėjas akcentuoja tai, kad

pateiktuose automobilių skelbimuose nėra analogiškų sugadintam automobilių. Nesutikdamas su pareiškėjo pateiktais duomenis, draudikas nurodo, kad jo apskaičiuota draudimo išmoka atitinka teisės aktų nuostatas, todėl draudikas neturi pareigos pareiškėjui išmokėti papildomos draudimo išmokos.

Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCAPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja ir Taisyklių 13 punktas.

Taisyklių 14 punkte nustatyta, kad *žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio*. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turtą remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties pagrindu yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

Sistemiškai ir lingvistiškai vertinant teisės aktų ir teismų praktikos nuostatas, svarbu pažymėti, kad nagrinėjamu atveju draudikas neturi pareigos pareiškėjui pateikti analogiško automobilio ar sunaikintą automobilį atkurti į iki įvykio buvusią padėtį. Pagal minėtas teisės aktų nuostatas, jeigu transporto priemonė yra laikoma sunaikinta, tai draudikas privalo pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, kuri nustatoma pagal *sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio*.

Vertinamų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi pateikti duomenis, pagrindžiančius, kad draudiko apskaičiuota draudimo išmoka yra nepakankama, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi apskaičiuodamas draudimo išmoką, atlyginančią dėl automobilio apgadinimų patirtą žalą, yra objektyvūs, jais remiantis apskaičiuota draudimo išmoka yra pakankama pareiškėjo žalai atlyginti.

Pažymėtina, kad TPVCAPDĮ ir Taisyklių sąlygos automobilio rinkos vertės apskaičiavimo nereglamentuoja, tačiau iš bylos duomenų matyti, kad draudikas, apskaičiuodamas draudimo

išmoka, vadovaujasi Vertinimo ataskaitoje pateiktais skaičiavimais, automobilio rinkos vertė buvo nustatyta taikant lyginamąjį metodą, t. y. įvertinus (palyginus) kelių kitų analogiškų objektų vertę ir nustačius jų vidurkį, arba pagal panašių objektų vertę, kartu atsižvelgus į jų ir objekto, kurio vertę siekiama nustatyti, skirtumus.

Transporto priemonės vertės prieš eismo įvykį nustatymo tvarka yra nustatyta ir turto arba verslo vertinimo įmonėms ir nepriklausomiems turto arba verslo vertintojams, atliekantiems apgadintos kelių transporto priemonės vertinimą, skirtame ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. V1-118 įsakymu patvirtintame Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos apraše (toliau – Aprašas). Pagal šio aprašo V skyriaus nuostatas, transporto priemonės vertė prieš apgadšinimą apskaičiuojama pagal formulę, kurioje įvertinama transporto priemonės bazinė vertė ir atliekamos korekcijos, susijusios su transporto priemonės savybėmis (padangų būkle, papildomos įrangos verte, bendra būkle, rida ir kt.). Bazinė vertė – *tai pinigų suma, kuri rodo tam tikros markės, modelio ir amžiaus (pagaminimo ar modelio metų) transporto priemonės vertę, nustatytą atliekant rinkos kainų tyrimą arba naudojantis kainų žinynais.*

Lietuvos vertintojų rūmų parengto leidinio „Kelių transporto priemonių vertinimas: poleminės įžvalgos ir metodinės rekomendacijos“ (toliau – Rekomendacijos), kuriame nustatyti kelių transporto priemonių vertinimą reglamentuojančių teisės aktų taikymo ypatumai, 5.9 papunktyje nustatytas bazinės vertės apibrėžimas prilyginamas vidutinės vertės terminui. Rekomendacijų V skyriuje detalizuojama transporto priemonės vidutinės rinkos vertės nustatymo tvarka. Pagal 13 punktą, pirmenybė teikiama lyginamajam metodui, o jeigu nėra galimybės nustatyti vidutinės rinkos vertės lyginamuoju metodu, tai ji apskaičiuojama pagal Rekomendacijose nurodytą formulę „kaštų metodu“. Rekomendacijų VI skyriuje detalizuota transporto priemonės rinkos vertės nustatymo tvarka, pagal 16 punktą, transporto priemonės rinkos vertė nustatoma lyginamuoju metodu, atsižvelgiant į *vidutinę rinkos vertę ir pritaikius atitinkamas korekcijas, susijusias su vertinamos transporto priemonės savybėmis.*

Vertinimo ataskaitoje, kuria draudikas rėmėsi apskaičiuodamas draudimo išmoka, nurodyta, kad „apskaičiuojant apgadintos kelių transporto priemonės atkūrimo (remonto) sąnaudas visais atvejais būtina apskaičiuoti ir transporto priemonės bazinę vertę prieš apgadšinimą. Vadovaujantis Aprašo II skyriumi, apgadintos kelių transporto priemonės bazinė vertė nustatoma atliekant rinkos kainų tyrimą arba vadovaujantis transporto priemonių kainų žinynais. [10.5. 6 punktas] [11.4] Aprašo II skyriuje 8 punkte nurodomas rinkos kainų tyrimas, atliekamas vadovaujantis Metodikos II skyriumi. T. y. kelių transporto priemonės vertė prieš apgadšinimą apskaičiuojama lyginamuoju metodu ir atliekant reikalingas pataisas. [10.2. 58.2. punktas] Todėl vertinamosios apgadintos kelių transporto priemonės vertė prieš apgadšinimą nustatoma lyginamosios vertės metodu, kai palyginamos objektų labiausiai panašių vertinamam objektui pardavimo sandorių kainos bei siūlomų parduoti kainos, atsižvelgiant į vertinamo ir analogiškų arba panašių objektų skirtumus. [10.2. 58 punktas].“

Lietuvos banko vertinimu, sistemiskai įvertinus galiojančius teisės aktus bei metodines rekomendacijas, galima daryti išvadą, kad Vertinimo ataskaitoje taikytas lyginamasis metodas yra vienas iš metodų, kuriuos galima taikyti siekiant apskaičiuoti turto vertę, artimiausią Taisyklių 14 punkte įtvirtintai sunaikinto turto vertei iki įvykio.

Vertinant pareiškėjo nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas, apskaičiuodamas automobilio rinkos vertę, vadovavosi Vertinimo ataskaita, kurioje nurodyti duomenys atitinka teisės aktuose įtvirtintas automobilio rinkos vertės nustatymo taisyklės. Iš Lietuvos bankui pateiktos Vertinimo ataskaitos matyti, kad joje vadovujamasi lyginamosios vertės metodu – lygino panašių transporto priemonių sandorių kainas, nes lyginamos transporto priemonės tiek pagal techninius duomenis, tiek pagal komplektaciją yra panašios į eismo įvykio metu sugadintą transporto priemonę. Nepriklausomas turto vertintojas, remdamasis sugadintos transporto priemonės techniniais duomenimis, vertino kiekvieno lyginamo automobilio duomenis (metus, kėbulo tipą, variklio tūrį, galią, degalų tipą, pavarų dėžę, įrangą, ridą bei kitus parametrus), pagal tai buvo pritaikoma pataisa ir koreguojama lyginamųjų transporto priemonių vertė. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes ir vadovaujantis turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, darytina išvada, kad, draudikas, apskaičiuodamas automobilio rinkos vertę, vadovavosi teisės aktuose įtvirtintais reikalavimais, pagrįstai įvertino Vertinimo ataskaitoje pateiktas lyginamų panašių transporto priemonių sandorių kainas ir apskaičiuotą vidutinę pareiškėjo automobilio rinkos kainą ir jos pagrindu apskaičiavo galutinę draudimo išmoka.

Nesutikdamas su draudiko apskaičiuotu draudimo išmokos dydžiu, pareiškėjas nurodo, kad pateikti automobilių skelbimai neatitinka įvykio metu sugadinto automobilio ir pareiškėjo pagrindinių reikalavimų. Įvertinęs šiuos pareiškėjo teiginius, draudikas pakartotinai kreipėsi į nepriklausomą turto vertintoją ir iš jo gavo atsakymą, kad „parinkti lyginamieji objektai atitinka vertinamojo automobilio pagrindines charakteristikas: pagaminimo metai, markė, modelis, kuro rūšys, variklio tipas ir variklio galingumas (skelbime ID: A18683102, klaidingai nurodytas variklio galingumas 160 kW, kadangi MB S320CDI buvo gaminami tik su 173 kW galingumu).“ Turto vertintojo teigimu, „naudotų automobilių įprastos (nespecialios) įrangos išpildymo skirtumai neturi svarios ir pagrįstos įtakos. Kadangi vienos ar kitos įrangos nebuvimas palyginamuosiuose transporto priemonėse kompensuojamas kitos įrangos buvimu. Teorijoje ir praktikoje nustatant automobilių bazinę vertę priimama, kad skelbimuose nurodyta informacija yra tikra ir lyginamieji automobiliai yra tvarkingos vidutinės būklės atitinkančios nurodytos ridos ir pagaminimo metu. Nustatant vertinamojo automobilio bazinę vertę buvo pasirinktas filtras, kad automobiliai be defektų.“ Lietuvos banko vertinimu, svarbu tai, kad pareiškėjas nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių objektyvių duomenų (tik subjektyvius paaiškinimus), kurie pagrįstų, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyti automobiliai iš esmės skiriasi nuo įvykio metu sugadintos transporto priemonės, t. y. pareiškėjo automobilio įranga yra speciali ir turi esminės įtakos automobilio kainai. Tiek iš Vertinimo ataskaitoje pateiktų duomenų, tiek iš nepriklausomo turto vertintojo pateiktų paaiškinimų matyti, kad automobilio rinkos vertė buvo nustatyta atsižvelgus į panašiausios komplektacijos ir būklės transporto priemonių skelbimus, pagal juos buvo taikomos pataisos ir, jeigu būtina, vertė pritaikoma konkrečiam įvykio metu apgadintam automobiliui, todėl nagrinėjamu atveju nėra pagrindo teigti, kad Vertinimo ataskaitoje pateikti lyginamieji objektai yra netinkami ir draudikas neteisingai apskaičiavo draudimo išmokos dydį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, remiantis tuo, kad pareiškėjas nepateikė objektyvių duomenų, kurie paneigtų Vertinimo ataskaitą, ir įvertinus aplinkybę, kad atliktas automobilio rinkos skaičiavimas yra išsamus, darytina išvada, kad draudikas, vadovaudamasis teisės aktų reikalavimais, pagrįstai draudimo išmoką apskaičiavo atsižvelgdamas į Vertinimo ataskaitoje nustatytą eismo įvykio metu sugadintos transporto priemonės rinkos vertę.

Dėl papildomų išlaidų atlyginimo

Kreipėsi į Lietuvos banką, pareiškėjas nurodo, kad tam, kad pareiškėjas galėtų nusipirkti kitą automobilį, draudikas turėtų apmokėti nuvykimo iki automobilio apžiūros vietos, automobilio patikros autoservise, salono valymo ir atnaujinimo, automobilio pristatymo į Klaipėdą, įsigyto automobilio registracijos, techninės apžiūros ir sugadinto automobilio išregistravimo ir utilizavimo išlaidas.

Analizuojant teisės aktų, reglamentuojančių žalos atlyginimo klausimus, nuostatas, teisės doktriną bei susiklosčiusią teismų praktiką, darytina išvada, kad asmeniui atlygintini turtiniai praradimai pasireiškia kaip nuostoliai, jeigu dėl neteisėtų veiksmų jis turi tam tikrų išlaidų ir tuo blogina savo turtinę padėtį. Pažymėtina, kad pagal šią sutartį, kaip nuostolio draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys). Esant tokiam reglamentavimui specialiajame įstatyme detaliau žalos atlyginimo klausimas turi būti sprendžiamas pagal bendrąsias civilinės atsakomybės normas. Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje, kurioje pateikiama žalos samprata, kaip tiesioginiai nuostoliai, yra įrašytos ir asmens turėtos išlaidos, taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jei nebūtų neteisėtų veiksmų. Nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlygintini nuostoliai, kaip šio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: jos turi būti priverstinės, būtinos ir protingos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002). Be to, atsižvelgiant į TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalies nuostatas, svarbu tai, kad atsakingas draudikas per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui moka tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Vertinant abiejų šalių pateiktus duomenis, svarbu tai, kad pareiškėjas nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių objektyvių duomenų, pagrindžiančių, kad pareiškėjas prašomas išlaidas realiai patyrė, todėl draudikui, vadovaujantis TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalimi, nekyla pareiga pareiškėjui atlyginti jo prašomų išlaidų.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu yra tai, kad papildomų išlaidų neatlyginimas

neraiškia, kad draudikas, pareiškėjui pateikus trūkštamus duomenis, neturėtų įvertinti pateiktų duomenų, nustatyti, ar pareiškėjo patirtos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su įvykiu ir atitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotus atlygintinų išlaidų požymius (priverstinės, būtinos ir protingos), ir atlyginti pagrįstas papildomas su įvykiu susijusias išlaidas.

Dėl pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas papildomai prašo, kad draudikas patvirtintų pakaitinio automobilio nuomos faktą ir apmokėjimą iki tol, kol pareiškėjui bus pateiktas analogiškas automobilis.

Atsižvelgiant į pirmiau konstatuotas aplinkybes, svarbu pažymėti, kad draudikui nekyla pareiga pareiškėjui pateikti analogišką automobilį. Kaip ir minėta, draudikas turi pareigą pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią įvykio metu patirtą žalą. Lietuvos banko vertinimu, asmens turėtos išlaidos (įskaitant išlaidas pakaitinės transporto priemonės nuomai) yra viena iš žalos turtui, kurią draudikas neviršydamas draudimo sumos yra įsipareigojęs atlyginti, rūšių (CK 6.249 straipsnio 1 dalis). Vartotojo patirtos pakaitinio automobilio nuomos išlaidos, nustčius jų priežastinį ryšį su eismo įvykiu, taip pat esant kitoms transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės sąlygoms, turėtų būti priskirtinos prie išlaidų, atlyginamų TPVCPADĮ nustatyta tvarka. Vartotojo reikalavimo mokėti draudimo išmoką, atlyginančią pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, ir jo dydžio pagrįstumas turi būti vertinami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotų atlygintinų išlaidų požymių (priverstinės, būtinos ir protingos) kontekste. Vartotojui įrodžius, kad jis iki eismo įvykio savo žinioje turėjo automobilį, kurį nevaržomai naudojo savo ir šeimos reikmėms, ir dėl eismo įvykio šios galimybės neteko, minėtos aplinkybės suteiktų pagrindą konstatuoti priežastinį ryšį ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas pripažinti išlaidomis, atsiradusiomis dėl eismo įvykio.

Pakaitinę transporto priemonę nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę išsinuomoti tik tol, kol bus remontuojamas (remonto būdu bus šalinami įvykio metu atsiradę defektai) apgadintas automobilis, arba iki tol, kol draudimo bendrovė atlygins žalą (jei pareiškėjas nusprendžia nesiremontuoti transporto priemonės ir gauti draudimo išmoką pinigais arba automobilis yra laikomas sunaikintu). Įvertinus Lietuvos bankui pateiktus duomenis, buvo nustatyta, kad pareiškėjas automobilį nuomojo nuo 2022 m. kovo 21 d. iki 2022 m. balandžio 24 d. Iš Lietuvos bankui pateiktų duomenų matyti, kad draudikas automobilių nuomos bendrovei UAB „Admita“ sumokėjo ir taip padengė pareiškėjo patirtas automobilio nuomos išlaidas iki 2022 m. balandžio 24 d. Draudikas pareiškėjui draudimo išmoką išmokėjo 2022 m. balandžio 1 d., o pareiškėjas savo automobilio liekanas turėjo galimybę realizuoti iki 2022 m. balandžio 8 d. Taigi, atsižvelgiant į visus šiuos duomenis, darytina išvada, kad draudikas, vadovaudamasis teisės aktų ir formuojamos teismų praktikos nuostatomis, pareiškėjui išmokėjo draudimo išmoką ir taip atkūrė pareiškėją į iki įvykio buvusią padėtį, todėl draudiko priimtas sprendimas papildomai pareiškėjui nuo 2022 m. balandžio 25 d. nekompensuoti pakaitinio automobilio nuomos išlaidų yra teisingas, o pareiškėjo reikalavimas atmetinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.